

УДК 359

М.М. Корощенко, О.Л. Харитонов

Інститут Військово-Морських Сил Національного університету
«Одеська морська академія», Одеса

ОБГРУНТУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО СКЛАДУ УГРУПОВАНЬ (З'ЄДНАНЬ, ЧАСТИН) ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В МИРНИЙ ЧАС

В роботі піднята проблема створення раціонального складу угруповань (з'єднань, частин і підрозділів) Військово-Морських Сил Збройних Сил України в мирний час за ступенями їх бойової готовності в умовах ресурсних обмежень держави, наведена математична постановка завдання.

Ключові слова: раціональний склад, бойові можливості, угруповання, з'єднання, частина, підрозділ, бойова готовність, військово-морські сили, бойовий потенціал, раціональне співвідношення.

Вступ

Реформування та розвиток Збройних Сил України повинні здійснюватися з урахуванням національних інтересів держави та відповідно Воєнної доктрини України, яка припускає, що всі види ЗС України поставлені завдання будуть виконувати спільно, в єдиному просторі.

Реформування та розвиток видів ЗС України, диктується необхідністю відповідати сучасним вимогам та спроможністю забезпечити надійний захист держави, її суверенітет та мирне життя народу і визначається багатьма факторами.

З одного боку, до них відносяться об'єктивні умови, у котрих знаходиться держава, ступінь зовнішніх загроз її безпеці, можливий характер воєнних дій, що визначатиме вимоги до чисельності і якісних показників збройних сил, а також співвідношення між собою видів і родів військ (сил), угруповань військ різного ступеню готовності. З іншого боку, – сучасні економічні можливості держави щодо створення угруповань військ та їхньої підтримки в мирний час у належному стані.

Вміння знайти розумний баланс між цими групами факторів у значній мірі обумовлює можливості України в мирний час мати високоефективну, але маловитратну армію, яка спроможна виконати функцію стримування воєнної агресії проти держави.

Проблема запобігання війни і стримування будь-якого агресора з погляду воєнного фактора вирішується наявністю у воєнному потенціалі держави боєготових сил і здатністю країни до їхнього швидкого нарощування. Тому, в мирний час в складі угруповань повинні чітко проглядатися й оптимально поєднуватися два компоненти: з'єднання, частини та підрозділи постійної готовності та резерви різної черги.

Абсолютні показники угруповань повинні враховувати існуючі реалії фінансування Збройних Сил України, перспективу розвитку міжнародної обстановки, воєнний потенціал протидіючої сторо-

ни, оптимізуватися за критерієм «ефективність-вартість», не припускаючи на шкоду економіці необгрунтованих витрат матеріальних і фінансових ресурсів країни.

Проблема бойової готовності сьогодні полягає у визначенні раціонального співвідношення кількості з'єднань, частин і підрозділів у складі угруповань або підрозділів у складі з'єднань та частин мирного часу, що перебувають в різних ступенях готовності, для різних умов обстановки, з урахуванням очікуваних дій противника, характеристик бойової техніки та рівня підготовки особового складу.

Раціональним складом угруповання, з'єднання або частини (далі: угруповання) мирного часу за ступенями бойової готовності військ (сил) вважається такий склад, який забезпечує необхідні раціональні співвідношення їх підрозділів за ступенем бойової готовності.

Основна частина

У складі корабельних з'єднань Військово-Морських Сил України знаходяться різноманітні класи та підкласи бойових кораблів (катерів) та суден забезпечення, які організаційно зведені в дивізіони та бригади.

У воєнний час надводні сили посилюються за рахунок корабельного складу загонів морської охорони Державної прикордонної служби України і призову суден, призначених за мобілізаційним планом.

Військово-Морські Сили Збройних Сил України виконують завдання в мирний час, в особливий період та при веденні бойових дій.

В мирний час Військово-Морські Сили Збройних Сил України виконують наступні завдання:

- підтримка оперативного режиму в операційній зоні;
- забезпечення захисту морської діяльності держави;

– участь спільно з морськими частинами Прикордонних військ України у захисті виняткової (морської) економічної зони, морського кордону України і боротьбі з тероризмом на морі;

– охорони підводного простору в межах територіального моря України;

– участь у міжнародному військовому співробітництві та міжнародних миротворчих операціях, надання військової допомоги іншим державам на підставі міжнародних договорів України;

– надання допомоги органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування в проведенні пошукових та аварійно-рятувальних робіт під час ліквідації надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру;

– здійснення морських перевезень в інтересах Збройних Сил України;

– забезпечення безпечного від мін плавання кораблів, суден у територіальному морі України;

– здійснення заходів пошуково-рятувального забезпечення.

В особливий період і при веденні бойових дій Військово-Морські Сили Збройних Сил України виконують завдання щодо:

– ведення протиповітряної, протичовнової, протикорабельної, протидесантної та протипідводнодиверсійної оборони, протимінного захисту як самостійно, так і у взаємодії з іншими видами Збройних Сил України, іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами;

– оборона пунктів базування і морських комунікацій;

– блокада визначених зон та гирл великих річок;

– захист судноплавства у визначених районах моря;

– захист морської ділянки державного кордону, виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу України;

– охорона районів виробничої діяльності у виключній (морській) економічній зоні;

– порушення морських комунікацій противника;

– забезпечення висадки морських десантів та перевезень військ і вантажів морем.

Військово-Морські Сили виконують поставлені перед ними завдання у формі операцій ВМС, морських операцій, бойових дій та систематичних бойових дій, а також участю у спільних операціях з іншими видами Збройних Сил України.

Очевидно, що об'єм і складність завдань, які виконують Військово-Морські Сили у особливий період та при веденні бойових дій, набагато більший, ніж у мирний час. Враховуючи зазначене, виконання завдань мирного часу з'єднаннями та частинами Військово-Морських Сил Збройних Сил України необхідно здійснювати визначеним, обґрунтованим складом.

Розгортання в готовність до бойових дій інших

сил і засобів Військово-Морські Сили Збройних Сил України повинно здійснюватися адекватно з нарощуванням загрози розв'язання військового конфлікту. Тобто, мова йде про те, що з'єднання, частини та підрозділи берегової компоненти Військово-Морських Сил повинні бути різного ступеню готовності, так як підготовка їх до ведення бойових дій потребує менше часу та враховуючи меншу чисельність дефіцитних спеціальностей які потребують часу на підготовку, у порівнянні з надводною та повітряною компонентами.

Співвідношення з'єднань, частин та підрозділів різного ступеню готовності берегової компоненти Військово-Морських Сил у мирний час повинно бути обґрунтовано з урахуванням економічних можливостей держави.

В даний час при виконанні завдань своєчасного та ефективного виконання завдань з'єднаннями, частинами та підрозділами Військово-Морських Сил Збройних Сил України мають наступні протиріччя:

між безперервним розширенням можливостей і кола завдань, що вирішуються сучасними засобами та обмеженими можливостями з'єднань, частин та підрозділів Військово-Морських Сил за штатами мирного часу;

між вимогою підвищення імовірності прогнозу та відсутністю апріорної можливості перевірити такі прогнози на практиці;

між вимогою оперативності розгортання з'єднань та частин берегової компоненти Військово-Морських Сил напередодні агресії та відсутністю можливості утримувати їх у стані, що забезпечує найбільшу готовність до ведення бойових дій.

Одним із способів розв'язання цих протиріч є вдосконалення складу берегової компоненти ВМС мирного часу, які б мали раціональний склад за ступеням бойової готовності їх з'єднань, частин і підрозділів, відповідали вимогам мирного і воєнного часу та були обґрунтовані із застосуванням основних наукових методів за принципом оборонної достатності (критерієм «ефективність-вартість»).

Підтримання цих з'єднань, частин і підрозділів у постійної бойової готовності в мирний час потребує великих фінансових витрат і людських ресурсів, що лягає важким тягарем на економіку України.

Сьогодні, як ніколи, воєнне будівництво та реформування ЗС України повинні бути орієнтовані на якісні параметри.

Тому, обґрунтування раціонального складу з'єднань та частин берегової компоненти ВМС України є актуальною задачею.

Виходячи з аналізу факторів, які визначають склад угруповань ВМС, в загальному виді задача може бути сформульована наступним чином:

розробити методіку визначення раціональних співвідношень з'єднань, частин і підрозділів у скла-

ді ВМС України мирного часу за ступенем їх бойової готовності ($S_{\text{рац}}$), що забезпечує бойовий потенціал (бойові можливості) цих з'єднань (Π) на момент початку агресії, з урахуванням можливого ступеня його реалізації, не нижче мінімально необхідного ($\Pi_{\text{необх}}$), при припустимих витратах на утримання і підготовку до бойових дій угруповання ППО у мирний час ($Z_{\text{доз}}$) і обмежень по особовому складу ($L_{\text{ос доз}}$).

Представимо короткий виклад задачі математично:

$$S_{\text{рац}}=F(r, \Pi, Z, L_{\text{ос}}, v), \quad \Pi \geq \Pi_{\text{необх}};$$

$$r \in R, \quad Z \leq Z_{\text{доз}};$$

$$v \in V_{\text{обм}}, \quad L_{\text{ос}} \leq L_{\text{ос доз}},$$

де r – сукупність основних заходів підготовки з'єднань, частин і підрозділів ВМС до початку ведення бойових дій, що обмежують ступінь реалізації бойових можливостей;

$r \in R$ – приналежність простору умов підготовки і ведення бойових дій;

$V_{\text{обм}}$ – обмеження по загальній кількості з'єднань, частин і підрозділів у складі берегової компоненти ВМС.

У зв'язку з тим, що заданим умовам і обмеженням можуть задовольняти один і більш варіантів складу берегової компоненти ВМС, тому з них необхідно вибрати раціональний склад за одним з обраних критеріїв:

максимуму бойового потенціалу або мінімуму витрат на утримання і підготовку до бойових дій у мирний час, або мінімуму кількості особового складу у складі берегової компоненти ВМС:

$$S_{\text{рац}}=\max F(r, \Pi, Z, L_{\text{ос}}, v), \quad \Pi \geq \Pi_{\text{необх}};$$

$$\Pi, \quad r \in R, \quad Z \leq Z_{\text{доз}};$$

$$v \in V_{\text{обм}}, \quad L_{\text{ос}} \leq L_{\text{ос доз}};$$

$$S_{\text{рац}}=\min F(r, \Pi, Z, L_{\text{ос}}, v), \quad \Pi \geq \Pi_{\text{необх}};$$

$$Z, \quad r \in R, \quad Z \leq Z_{\text{доз}};$$

$$v \in V_{\text{обм}}, \quad L_{\text{ос}} \leq L_{\text{ос доз}};$$

$$S_{\text{рац}}=\min F(r, \Pi, Z, L_{\text{ос}}, v), \quad \Pi \geq \Pi_{\text{необх}};$$

$$L_{\text{ос}}, \quad r \in R, \quad Z \leq Z_{\text{доз}};$$

$$v \in V_{\text{обм}}, \quad L_{\text{ос}} \leq L_{\text{ос доз}}.$$

Виходячи з фізичного змісту розв'язуваної задачі формування багатокритеріальної задачі не має сенсу.

Висновки

Вирішення цієї актуальної задачі допоможе обґрунтувати раціональний склад берегової компоненти ВМС ЗС України мирного часу.

Список літератури

1. Стратегічний оборонний бюлетень України (Біла книга України) 2016 року.
2. Наказ Міністра Оборони України від 28.04.06 р. № 231 «Положення про класифікацію корабельного складу Військово-Морських Сил Збройних Сил України».
3. Наказ Командувача ВМС України від 15.04.98 р. № 154 "Положення про ВМС України".
4. Тактика ВМФ: навч. посіб. – СПб.: БГТУ «Военмех», 2002. – 166 с.
5. Моделювання бойових дій військ (сил) протиповітряної оборони та інформаційне забезпечення процесів управління ними (теорія, практика, історія розвитку): моногр. / В.П. Городнов, Г.А. Дробаха, М.О. Ермошин, С.Б. Смирнов, В.І. Ткаченко. – Х.: ХВУ, 2004. – 410 с.

Надійшла до редколегії 28.10.2016

Рецензент: канд. військ. наук, проф. О.М. Оленев, Військова академія, Одеса.

ОБОСНОВАНИЕ РАЦИОНАЛЬНОГО СОСТАВА ГРУППИРОВОК (СОЕДИНЕНИЙ, ЧАСТЕЙ) ВОЕННО-МОРСКИХ СИЛ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ УКРАИНЫ В МИРНОЕ ВРЕМЯ

Н.Н. Корощенко, А.Л. Харитонов

В работе поднята проблема создания рационального состава соединений, частей береговой компоненты ВМС ЗС Украины в мирное время по степени их боевой готовности в условиях ресурсных ограничений государства, проведена математическая постановка задачи.

Ключевые слова: рациональный состав, боевые возможности, соединение, часть, подразделение, боевая готовность, военно-морские силы, боевой потенциал, рациональное соотношение.

SUBSTANTIATION OF RATIONAL COMPOSITION OF THE GROUPS (FORMATIONS, UNITS) OF THE NAVAL FORCES OF UKRAINE DURING PEACETIME

M.M. Koroschenko, O.L. Kharytonov

This study discusses the issue of the development of rational composition of the formations (units) of the Naval Forces of Ukraine during peacetime in their degree of readiness in terms of resource constraints of the state, the mathematical formulation of the problem is carried out.

Keywords: rational composition, combat capabilities, group, formation, unit, subdivision, combat readiness, naval forces, combat potential, rational relationship.